

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรได้แก่ ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร คณะผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ และสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ

หลักการ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนของรูปแบบ

มีกระบวนการในการพัฒนาแนวทางความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรโดยการประชุมกับเขตพื้นที่ (ผู้บริหารเขต และศึกษาธิการ) สถานศึกษา(ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา) และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโดยช่องทางต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในหลักสูตร
2. สร้างเครือข่าย (Networking) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น
3. พัฒนา (Develop) เอกสาร สื่อ เกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในห้องเรียน และพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหาร ศึกษาธิการเพื่อเป็นผู้นำมืออาชีพ ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ
4. ให้ความช่วยเหลือ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และนิเทศ (Supervise) ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และสถานศึกษา
5. วิจัย (Research) ติดตามสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร และแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

6. เสริมสร้าง (Enhance) ให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

7. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต่อเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เผยแพร่ (Disseminate) ผ่านเวทีและสื่อต่างๆเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

9. พัฒนา(Develop) และปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ปัจจัยสนับสนุน

1. สื่อ อุปกรณ์ส่งเสริมหลักสูตร เช่น คู่มือครู เอกสารหลักสูตร สื่อการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน สื่อเทคโนโลยี/ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่ต้องเพียงพอ เหมาะสม เพื่อให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

2. บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีความรู้ ความสามารถ และเพียงพอต่อการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน /สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

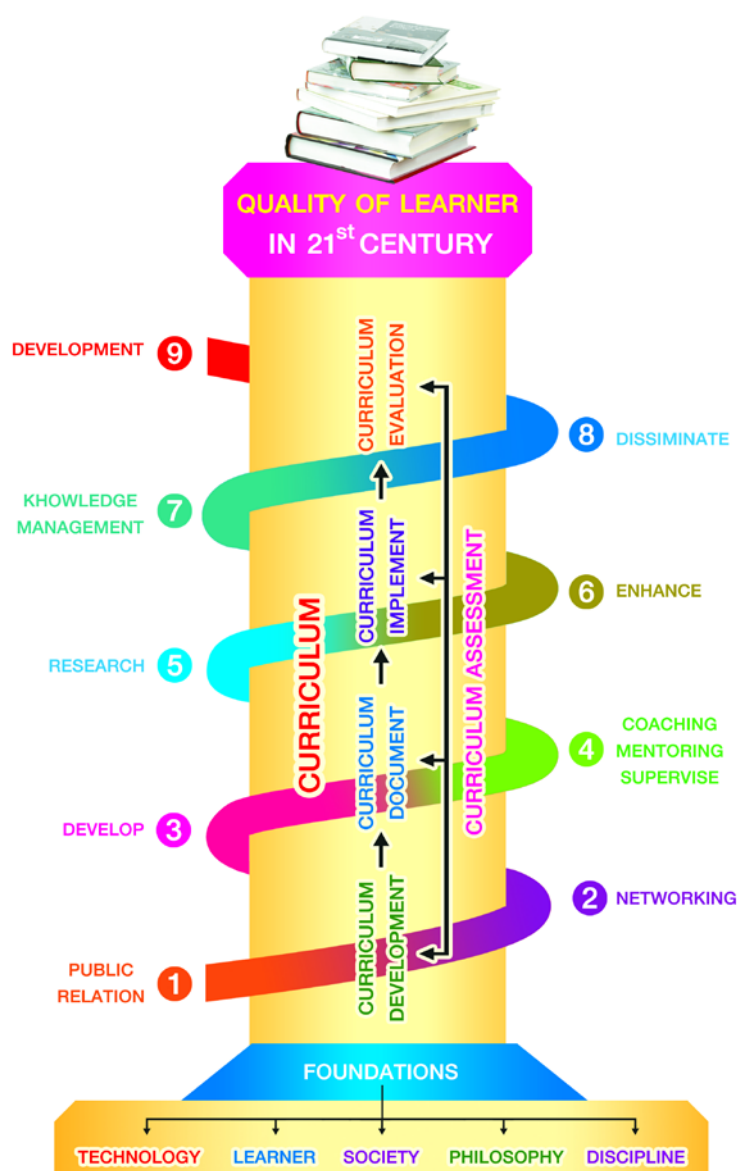
รูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ

หลักการ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนา
หลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษา
อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยสนับสนุน

1. สื่อ อุปกรณ์ส่งเสริมหลักสูตร เช่น คู่มือครู เอกสารหลักสูตร สื่อการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน สื่อ เทคโนโลยี/ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่ต้องเพียงพอ เหมาะสม เพื่อให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร
2. บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีความรู้ ความสามารถ และเพียงพอต่อการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน /สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

แผนภาพที่ 10 รูปแบบ
การพัฒนาความเข้มแข็ง
ทางวิชาการด้าน

หลักสูตรทั้งระบบ

จากรูปแบบการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรทั้งระบบ จะเห็นว่าหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา(ผู้บริหาร/คณะกรรมการบริหารหลักสูตร) และครูผู้สอน ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้จำแนกแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ตามระดับดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรระดับเขตพื้นที่การศึกษา

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีกระบวนการ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ (Analysis) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) เกี่ยวกับหลักสูตร
3. วางแผน (Plan) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และสนับสนุนการใช้หลักสูตร
4. ออกแบบ (Design) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ร่วมกับสถานศึกษา
5. ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) หลักสูตรและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร
6. เน้นพี่เลี้ยงและช่วยเหลือ (Mentor and Coach) การใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา
7. นิเทศ (Supervise) และกำกับติดตาม (Mentoring) ผลการใช้หลักสูตร
8. จัดกิจกรรม และสะท้อนผลกลับ(Reflect) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร

2. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรระดับสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ในระดับสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความตระหนัก (Awareness) ให้กับบุคลากรในโรงเรียนทุกคนเห็นความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษา
2. อบรมให้ความรู้แบบปฏิบัติการ (workshop) บุคลากรภายในสถานศึกษาทั้งระบบเพื่อความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน
3. การจัดทำ(Action) หลักสูตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
4. จัดระบบนิเทศ ติดตาม(Coaching) โดยใช้ระบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน Peer Coaching เพื่อพัฒนาบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกัน

5. ประเมินผล(Evaluate) หลักสูตร โดยประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียน และ ประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตร

6. ปรับปรุงและพัฒนา(Develop) นำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรให้ดียิ่ง

3. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตรระดับสถานศึกษา ด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตร

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ระดับสถานศึกษา ด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตร มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนดังนี้

1. วางแผน (Plan) การพัฒนาหลักสูตรโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการประชุม/สัมมนา เพื่อชี้แจงนโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงานจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาให้กับศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ

2. อบรมให้ความรู้ (Educate) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำความรู้ที่ได้จากการประชุมและสัมมนาไปถ่ายทอดให้สถานศึกษารับทราบและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ฝึกปฏิบัติจริง

3. ดำเนินการแบบมีส่วนร่วม (Participate) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจ และการทำงานแบบมีส่วนร่วม

4. ตรวจสอบ (Check) สถานศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ อาทิเช่น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

5. ประชาสัมพันธ์ (Promote) สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น โรงเรียนใกล้เคียง สำนักงานเขตพื้นที่ ฯลฯ รับทราบสาระสำคัญในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา

6. ปฏิบัติและขยายผล (Practice to Implement and Evaluation) สถานศึกษาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งการวัดและประเมินผล

4. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ระดับครูผู้สอน

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการด้านหลักสูตร ระดับครูผู้สอน มีกระบวนการ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ อธิบาย (Explain) ทำความเข้าใจกับหน่วยงานระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

หลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน ตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับครูทุกคน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

2. อบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สถานศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ อาทิ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียน การวัดและประเมินผลการศึกษา สื่อการสอน ฯลฯ

3. ปฏิบัติ (Action) ครุนำหลักสูตรไปออกแบบการจัดการเรียนรู้และวัดและประเมินผลผู้เรียน

4. นิเทศกำกับติดตาม (Supervise and Mentor) สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศกำกับติดตาม โดยเป็นการนิเทศภายนอกจากศึกษานิเทศก์ด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล และนิเทศภายในโดยคณะผู้บริหาร หรือหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตร หรือหัวหน้ากลุ่มสาระ

5. ประเมิน (Evaluation) ตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรโดยประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา